

۱۹۹۱

۱۵/۵/۱۷

اخلاق زندگی

مرتضیٰ اندیسی سرا

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)

سرشناسه	حبیبی سی‌سرا، مرتضی، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	اخلاق زندگی / مرتضی حبیبی سی‌سرا؛ ناظر علمی ابوالقاسم بخشیان؛ ویراستار علی فلاخی؛ سرویراستار حسین قاسم‌حمزه؛ تهیه‌کننده پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (علیه‌السلام).
مشخصات نشر	تهران: انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی آجا؛ سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران، معاونت تربیت و آموزش، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۲۷۲ ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	۱۲۰۰۰۰ ریال: ۰۲-۰۵-۶۹۴۲-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	عنوان دیگر: اخلاق زندگی (دوره حین خدمت سطح ۳ آجا).
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۶۷-۲۷۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر	اخلاق زندگی (دوره حین خدمت سطح ۳ آجا).
موضوع	اخلاق اسلامی
موضوع	Islamic ethics
موضوع	اخلاق اسلامی — جنبه‌های قرآنی
موضوع	Islamic ethics -- Quranic teaching
موضوع	بخشیان، ابوالقاسم، ۱۳۳۳ -
شناسنامه افزوده	فلاخی، علی، ۱۳۵۷ - ویراستار
شناسنامه افزوده	پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)
شناسنامه افزوده	انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی آجا
شناسنامه افزوده	سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران، معاونت تربیت و آموزش
رده‌بندی گره	۱۳۹۵ الف ۳۷/ج ۳۷/۱۳۷ BP
رده‌بندی دیویی	۳۹۷/۶۱:
شماره کتابشناسی ملی	۴۳۲۰۱۷۰:

اخلاق زندگی (دوره حین خدمت سطح ۳ آجا)

- تهیه‌کننده: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (علیه‌السلام)
- نویسنده: مرتضی حبیبی سی‌سرا
- ناظر علمی: ابوالقاسم بخشیان
- سرویراستار: حسین قاسم‌حمزه
- ویراستار: علی فلاخی
- ناظر نهایی: علی عرب‌پور
- ناظر سازمانی: علی جباری فیروزجاه
- واپایش نهایی: سیدعلی یار افشارپور
- صفحه‌آرا: حمزه زاهدی
- طرح جلد: مصطفی زینلی
- نویت و سال چاپ: ۱۳۹۵ / اول
- شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
- بها: ۱۲۰۰۰ تومان
- شابک: ۰۲-۰۵-۶۹۴۲-۶۰۰-۹۷۸
- ناشر: انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی آجا (با همکاری معاونت تربیت و آموزش ساعس آجا)
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه ارتش جمهوری اسلامی ایران

نشانی: تهران، خیابان شهید قدوسی، سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران

معاونت تربیت و آموزش، صندوق پستی ۳۳۹۸ - ۱۶۷۶۵

تلفن: ۸۱۹۵۲۴۰۷ / دورنگار: ۸۸۴۰۵۰۰۱

فهرست مطالب

۱۵	پیشگفتار
۱۹	مقدمه
۲۱	کلیات
۲۱	مفهوم‌شناسی
۲۲	اهمیت و ضرورت
۲۲	اهمیت
۲۵	ضرورت
۲۶	فضایل و رذایل
۲۹	دسته‌بندی اخلاق

بخش اول: اخلاق فردی

۳۳	درس اول: تقوا
۳۳	۱-۱. تعریف
۳۴	۲-۱. جلوه‌های تقوا
۳۴	۱-۲-۱. جلوه‌های درونی
۴۰	۲-۲-۱. جلوه‌های بیرونی

درس دوم: تفکر.....	۴۵
۱-۲. تعریف.....	۴۵
۲-۲. حوزه‌های تفکر.....	۴۸
۱-۲-۲. آفرینش انسان.....	۴۹
۲-۲-۲. موجودات.....	۵۳
۳-۱-۲. تاریخ گذشتگان.....	۵۵
۴-۲-۲. احکام الهی.....	۵۷
۳-۲. حاشیه‌ها، دینی تفکر.....	۶۰
درس سوم: صبر.....	۶۵
۱-۳. تعریف.....	۶۵
۲-۳. اقسام صبر.....	۶۶
۱-۲-۳. صبر بر اطاعت.....	۶۷
۲-۲-۳. صبر بر معصیت.....	۶۷
۳-۲-۳. صبر بر مصیبت.....	۶۷
۳-۳. آثار صبر.....	۶۸
۱-۳-۳. امدادهای غیبی.....	۶۸
۲-۳-۳. همراهی الهی.....	۶۹
۳-۳-۳. امنیت و آرامش در زندگی.....	۷۰
۴-۳-۳. رحمت و هدایت الهی.....	۷۰
۵-۳-۳. پیروزی حتمی.....	۷۰
۶-۳-۳. نیل به درجات ایمان.....	۷۱
۷-۳-۳. عیب‌پوشی.....	۷۲
۸-۳-۳. آمرزش و پاداش.....	۷۲
درس چهارم: شکر.....	۷۵
۱-۴. تعریف شکر.....	۷۵

۷۶	۲-۴. انواع شکر.....
۷۶	۱-۲-۴. شکر عام.....
۷۷	۲-۲-۴. شکر خاص.....
۷۹	۳-۴. جلوه‌های شکر در زندگی.....
۷۹	۱-۳-۴. افزایش و دوام نعمت.....
۸۱	۲-۳-۴. رستگاری.....
۸۱	۳-۳-۴. رفع بلا و عذاب.....
۸۱	۴-۳-۴. بستر ساز ترک گناه.....
۸۲	۴-۴. آثار عدم شکر یا کفران نعمت.....
۸۵	درس پنجم: توکل.....
۸۵	۱-۵. تعریف توکل.....
۸۸	۲-۵. جلوه‌های توکل در زندگی.....
۸۸	۱-۲-۵. جلب محبت خدا.....
۸۸	۲-۲-۵. استقامت و پایداری.....
۸۹	۳-۲-۵. کفایت امور انسان از سوی خداوند.....
۹۲	۴-۲-۵. امدادهای الهی.....
۹۳	۵-۲-۵. برخورداری از نعمت‌های الهی.....
۹۴	۶-۲-۵. برخورداری از فضل و رضایت خداوند.....
۹۵	۷-۲-۵. توکل، عامل پیروزی.....
۹۶	۸-۲-۵. محفوظ ماندن از سلطه شیطان.....

بخش دوم: اخلاق خانوادگی

۱۰۱	درس اول: دوستی‌های پیش از ازدواج.....
۱۰۱	مقدمه.....
۱۰۳	۱-۱. علل دوستی پیش از ازدواج.....
۱۰۳	۱-۱-۱. عدم کنترل صحیح غریزه جنسی.....

- ۱-۱-۲. احساس نیاز به محبت..... ۱۰۵
- ۱-۱-۳. الگوگیری از جوامع غیر خودی..... ۱۰۵
- ۲-۱. پیامدهای دوستی‌های پیش از ازدواج..... ۱۰۶
- ۱-۲-۱. ازدواج‌های بدون شناخت..... ۱۰۶
- ۲-۲-۱. ایجاد فضای بدبینی در زندگی مشترک آینده..... ۱۰۷
- ۱-۱-۳. فلج کردن جامعه..... ۱۰۸
- ۲-۲-۴. تشدید خواسته‌های جنسی..... ۱۰۹
- ۱-۲-۵. رها کردن داشتن از همسر آینده..... ۱۱۰
- ۲-۲-۶. نام‌آویی..... ۱۱۰
- درس دوم: ازدواج..... ۱۱۳
- ۱-۲. ملاک‌های انتخاب همسر..... ۱۱۳
- ۱-۱-۲. دین‌داری..... ۱۱۴
- ۲-۱-۲. اخلاق..... ۱۱۶
- ۳-۱-۲. اصالت خانوادگی..... ۱۱۷
- ۴-۱-۲. کفو بودن..... ۱۱۹
- ۵-۱-۲. تقوا..... ۱۲۳
- ۶-۱-۲. سلامت فکر و روان..... ۱۲۳
- درس سوم: والدین..... ۱۲۵
- مقدمه..... ۱۲۵
- ۱-۳. حقوق والدین..... ۱۲۶
- ۱-۱-۳. خوش‌سخنی..... ۱۲۷
- ۲-۱-۳. تواضع..... ۱۲۷
- ۳-۱-۳. اطاعت از والدین..... ۱۲۷
- ۴-۱-۳. دعا برای والدین..... ۱۲۸
- ۵-۱-۳. صدا نزدن به نام..... ۱۲۸

۱۲۹	۲-۳. آثار نیکی به والدین
۱۲۹	۱-۲-۳. طولانی شدن عمر
۱۲۹	۲-۲-۳. برخورداری از ثواب حج
۱۲۹	۳-۲-۳. خشنودی پیامبر خدا ﷺ و ائمه اطهار علیهم السلام
۱۳۰	۴-۲-۳. مرگ آسان
۱۳۰	۳-۳. پیامدهای بد رفتاری با والدین
۱۳۱	۱-۳-۳. سلب توفیق
۱۳۱	۲-۳-۳. مانع استجاب دعا
۱۳۲	۱-۳-۳. شقاوت و بدبختی
۱۳۲	۴-۳-۳. محروم شدن از رحمت خداوند
۱۳۲	۳-۳-۳. عدم پذیرش نماز
۱۳۳	۴-۳. یاد سپاری
۱۳۵	درس چهارم: خویشاوندان
۱۳۵	مقدمه
۱۳۶	۱-۴. جای گاه و مراتب خوی‌شاوندی در اسلام
۱۳۷	۱-۱-۴. ترتب حقوقی
۱۳۸	۲-۱-۴. ترتب عاطفی تکوینی
۱۳۹	۳-۱-۴. ترتب محرمیت
۱۳۹	۴-۱-۴. ترتب سودمندی
۱۴۰	۲-۴. آثار خویشاوندی و صلۀ رحم
۱۴۰	۱-۲-۴. ازدیاد روزی و دفع بلا
۱۴۰	۲-۲-۴. زیاد شدن عمر
۱۴۱	۳-۲-۴. یاداش بزرگ الهی
۱۴۱	۴-۲-۴. فراوانی ثروت
۱۴۱	۵-۲-۴. تحکیم عاطفی

- ۱۴۲ ۶-۲-۴. آسانی حساب
- ۱۴۲ ۷-۲-۴. آثار روان‌شناختی
- ۱۴۴ ۳-۴. پیامدهای قطع ارتباط با خویشاوندان
- ۱۴۴ ۱-۳-۴. زوال نعمت
- ۱۴۴ ۲-۳-۴. تعجیل مرگ
- ۱۴۵ ۳-۲-۴. قرار گرفتن اموال در دست اشرار
- ۱۴۷ درس پنجم: آس شناسی روابط خانوادگی
- ۱۴۷ مقدمات
- ۱۴۷ ۱-۵. آسیب‌ها
- ۱۴۷ ۱-۱-۵. د. التمای بی‌ورد
- ۱۴۹ ۲-۱-۵. تحقیر
- ۱۴۹ ۳-۱-۵. تمسخر
- ۱۵۰ ۴-۱-۵. ملامت و سرزنش
- ۱۵۱ ۵-۱-۵. ناسزاگویی
- ۱۵۲ ۶-۱-۵. تکیه بر علل غیرواقعی مشکلات
- ۱۵۲ ۷-۱-۵. الگوهای ناسالم رفتاری
- ۱۵۳ ۲-۵. راه‌های پیشگیری از بروز مشکلات خانوادگی
- ۱۵۳ ۱-۲-۵. پایبندی به مقررات دینی
- ۱۵۴ ۲-۲-۵. تقویت ویژگی‌های مثبت شخصیتی
- ۱۵۵ ۳-۲-۵. تقویت صفات پسندیده
- ۱۵۷ ۴-۲-۵. رعایت حدود و مرزها

بخش سوم: اخلاق اجتماعی

- ۱۶۱ درس اول: سوءظن و حسن ظن
- ۱۶۱ ۱-۱. تعریف
- ۱۶۲ ۲-۱. انواع و علل بدگمانی

۱۶۲	۱-۲-۱. انواع بدگمانی.....
۱۶۴	۲-۲-۱. علل بدگمانی.....
۱۶۷	۳-۱. جلوه‌های اجتماعی بدگمانی.....
۱۶۷	۱-۳-۱. عدم اعتماد متقابل.....
۱۶۸	۲-۳-۱. فساد امور و تقویت شرارت.....
۱۶۸	۳-۳-۱. تیرگی روابط دوستانه.....
۱۶۸	۴-۱. رهکارهای دستیابی به حسن ظن.....
۱۶۸	۱-۴-۱. اصلاح نفس.....
۱۶۹	۱-۴-۱. کنترل معاشرت‌ها.....
۱۶۹	۳-۴-۱. صلح و محبت کار مسلمان.....
۱۷۰	۴-۴-۱. هیراز، کتاب: دگرگی.....
۱۷۳	درس دوم: راست‌گویی و دروغ‌گویی.....
۱۷۳	۱-۲. تعریف صدق.....
۱۷۵	۲-۲. اقسام صدق.....
۱۷۵	۳-۲. جلوه‌های راست‌گویی.....
۱۷۵	۱-۳-۲. همراهی خدا با راست‌گو.....
۱۷۶	۲-۳-۲. سلامت و رهایی.....
۱۷۷	۳-۳-۲. موقعیت ممتاز.....
۱۷۸	۴-۳-۲. تقویت اخلاق نیک.....
۱۷۹	۵-۳-۲. پاکی کردار.....
۱۷۹	۶-۳-۲. خیر دنیا و آخرت.....
۱۷۹	۷-۳-۲. پاداش‌های اخروی.....
۱۸۰	۴-۲. پیامدهای دروغ‌گویی.....
۱۸۰	۱-۴-۲. دروغ، سرچشمه نفاق.....
۱۸۰	۲-۴-۲. ویران‌کننده اساس ایمان.....

- ۱۸۱ ۲-۴-۳. دروغ، بستر ساز گناهان دیگر
- ۱۸۱ ۲-۴-۴. دروغ و کفر
- ۱۸۱ ۲-۴-۵. دروغ و بی اعتباری
- ۱۸۲ ۲-۴-۶. سرزنش و پشیمانی
- ۱۸۲ ۲-۴-۷. کم حافظه گی
- ۱۸۳ ۵- دروغ های مصلحت آمیز
- ۱۸۴ توره چیست؟
- ۱۸۵ ۲-۴-۱۰. رزالی یا جانی قابل توجه
- ۱۸۵ ۲-۵-۲. سلاحه آشتی دادن
- ۱۸۶ ۲-۵-۳. نظا سر نظامی
- ۱۸۹ درس سوم: تکبر و تواضع
- ۱۸۹ ۳-۱. تکبر
- ۱۸۹ ۳-۱-۱. تعریف
- ۱۹۱ ۳-۱-۲. آثار تکبر
- ۱۹۴ ۳-۱-۳. راهکارهای درمان تکبر
- ۱۹۵ ۳-۲. تواضع
- ۱۹۵ ۳-۱-۲. تعریف
- ۱۹۶ ۳-۲-۲. آثار تواضع
- ۱۹۶ ۳-۲-۳. تواضع در سیره معصومان علیهم السلام
- ۱۹۹ درس چهارم: حسن معاشرت
- ۱۹۹ مقدمه
- ۲۰۰ ۴-۱. انواع حسن معاشرت
- ۲۰۱ ۴-۱-۱. حسن معاشرت به معنای عام
- ۲۰۱ ۴-۱-۲. حسن معاشرت به معنای خاص

۲۰۲	۲-۴. لوازم معاشرت نیکو
۲۰۲	۲-۴. ۱. حوزه نیت
۲۰۲	۲-۴. ۲. حوزه عمل
۲۰۴	۳-۴. آثار معاشرت نیکو
۲۰۴	۳-۴. ۱. آثار دنیوی
۲۰۵	۳-۴. ۲. آثار اخروی
۲۰۹	درس نهم: مسئولیت‌پذیری و بی‌تفاوتی
۲۱۰	۱-۵. اهمیت مسئولیت‌پذیری در آیات و روایات
۲۱۲	۲-۵. رابطة و محبت‌های تحقق مسئولیت‌پذیری
۲۱۴	۳-۵. انواع مسئولیت‌های اجتماعی
۲۱۴	۳-۵. ۱. مسئولیت در برابر جهل‌ها و بی‌خبری‌ها
۲۱۵	۳-۵. ۲. مسئولیت در برابر فقرا
۲۱۵	۳-۵. ۳. مسئولیت در برابر نادانان و ابله‌ها
۲۱۶	۳-۵. ۴. مسئولیت در معاشرت با دیگران
۲۱۶	۴-۵. زمینه‌های تحقق مسئولیت اجتماعی
۲۱۶	۴-۵. ۱. امر به معروف و نهی از منکر
۲۱۶	۴-۵. ۲. حضور در مجامع عمومی
۲۱۷	۴-۵. ۳. احترام به حقوق دیگران
۲۱۷	۴-۵. ۴. عدالت در برخورد‌های اجتماعی

بخش چهارم: اخلاق سازمانی

۲۲۱	درس اول: نظم و انضباط
۲۲۱	۱-۱. تعریف نظم و انضباط
۲۲۲	۲-۱. اهمیت و ضرورت نظم در نیروهای نظامی
۲۲۴	۳-۱. پیامدهای بی‌نظمی

- ۲۲۴ ۱-۳-۱. ایجاد هرج و مرج
- ۲۲۵ ۲-۳-۱. خدشه دار شدن شخصیت اجتماعی
- ۲۲۶ ۳-۳-۱. پایمال شدن حقوق دیگران
- ۲۲۷ ۴-۳-۱. هدر رفتن سرمایه‌ها
- ۲۲۷ ۵-۳-۱. تزلزل تشکیلات نظامی
- ۲۳۱ ۱-۳-۲. امانت‌داری
- ۲۳۱ ۱-۲. تعریف
- ۲۳۲ ۲-۲. امانت‌داری
- ۲۳۲ ۲-۲. جا. رحمت الهی
- ۲۳۲ ۲-۲-۲. برکتی‌ن‌اعاد عمومی
- ۲۳۳ ۳-۲-۲. رستگاری سر دین و ارب
- ۲۳۴ ۴-۲-۲. افزایش رزق روزی
- ۲۳۵ ۳-۲. مصادیق امانت
- ۲۳۵ ۱-۳-۲. ولایت
- ۲۳۶ ۲-۳-۲. اسلام
- ۲۳۶ ۳-۳-۲. فرائض الهی
- ۲۳۶ ۴-۳-۲. علم به دین و احکام الهی
- ۲۳۶ ۵-۳-۲. بیت المال
- ۲۳۷ ۶-۳-۲. راز و اموال مردم
- ۲۳۸ ۷-۳-۲. اعضا و نیروهای وجود انسان
- ۲۳۸ ۸-۳-۲. پُست‌ها و مقام‌ها
- ۲۳۹ ۹-۳-۲. زمین
- ۲۳۹ ۴-۲. پیامد خیانت
- ۲۴۰ ۱-۴-۲. خروج از زمره امت پیامبر ﷺ
- ۲۴۰ ۲-۴-۲. وبال انسان در قیامت
- ۲۴۱ ۳-۴-۲. خشم پروردگار

۲۴۳	درس سوم: وجدان کاری.....
۲۴۳	۱-۳. تعریف.....
۲۴۳	۱-۱-۳. وجدان.....
۲۴۴	۲-۱-۳. کار.....
۲۴۴	۳-۱-۳. وجدان کاری.....
۲۴۵	۲-۳. ضرورت وجدان کاری.....
۲۴۷	۳-۱. صادق وجدان کاری.....
۲۴۷	۱-۳-۳. مراعات تناسب زمان و کار محوله.....
۲۴۷	۲-۳-۳. بهره‌ای از وقت گذرانی.....
۲۴۸	۳-۳-۳. رعایت سلسله مراتب.....
۲۴۸	۳-۳-۳. کار را درست و با دقت.....
۲۴۸	۵-۳-۳. حفظ اسرار.....
۲۴۸	۴-۳. راهکارهای تقویت وجدان کاری.....
۲۴۸	۱-۴-۳. انگیزه الهی و شکر دیدن خدا.....
۲۴۹	۲-۴-۳. کار دیگران را کار خود دانستن.....
۲۵۰	۳-۴-۳. شایسته سالاری در مسئولیت‌سپاری.....
۲۵۱	۴-۴-۳. نه تعجیل، نه تأخیر.....
۲۵۲	۵-۴-۳. دقت و توجه کافی در کار.....
۲۵۵	درس چهارم: اطاعت‌پذیری.....
۲۵۵	۱-۴. رعایت سلسله مراتب و ضرورت آن.....
۲۵۸	۲-۴. آثار اطاعت‌پذیری.....
۲۵۸	۱-۲-۴. انسجام سازمان.....
۲۵۹	۲-۲-۴. اجرای دقیق طرح‌ها.....
۲۶۰	۳-۲-۴. موفقیت و پیروزی.....
۲۶۰	۴-۲-۴. تضعیف روحیه دشمن.....

- ۳-۴. علل نافرمانی ۲۶۱
- ۱-۳-۴. دنیا و قدرت طلبی ۲۶۱
- ۲-۳-۴. جمود و تحجر ۲۶۲
- ۳-۳-۴. رفاه طلبی ۲۶۳
- ۴-۳-۴. بهانه جویی ۲۶۳
- ۵-۱-۴. ناآگاهی ۲۶۴
- ۴-۴. پیامدهای نافرمانی ۲۶۴
- ۱-۴-۴. بی‌نظمی ۲۶۵
- ۲-۴-۴. عدم استیابی به هدف ۲۶۵
- ۳-۴-۴. ملص شدن اشار ۲۶۵
- کتابنامه ۲۶۷

پیشگفتار

اصول عقاید یا اندیشه‌های بنیادی اسلام، پایه و اساس آیین حیات بخش اسلام است و در شکل‌گیر رفتار، سیدمانان تأثیری بسزا دارد؛ زیرا به‌طورکلی، رفتار انسان‌ها - خودآگاه یا ناخودآگاه - متأثر از اصول عقاید، و به عبارت دیگر، جهان‌بینی آن‌هاست. از این رو، برای استقرار و تثبیت نظام ارزشی و رفتاری اسلام، باید مبانی عقیدتی آن بررسی شود.

سازمان عقیدتی-سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران، از خجسته نهادهای انقلابی است که رسالت عظیم نشر و گسترش رفتار ارزش‌های اسلامی و مکارم اخلاقی را در ارتش بر عهده دارد. یکی از راه‌های تحقق این مأموریت خطیر، «آموزش» است. از این رو، برای ارتقای دانش و بینش اعتقادی-سیاسی کارکنان آجا، اعم از کادر و وظیفه، «تداوم آموزش» نیازی اجتناب‌ناپذیر است. از آنجا که مخاطبان آموزش‌های عقیدتی-سیاسی به دو دسته پایور و وظیفه تقسیم می‌شوند، باتوجه به سطح تحصیلات آن‌ها، دوره‌های گوناگونی برای ایشان اجرا می‌شود که عبارت‌اند از:

۱. دوره‌های آموزشی کارکنان پایور: آموزش درجه‌داری (عمومی، تخصصی اولیه، تخصصی ثانویه و سرپرستی) و افسری (مقدماتی، عالی و دافوس)؛

۲. دوره‌های آموزشی کارکنان وظیفه: الف) دوره رزم مقدماتی؛ ب) دوره‌های حین خدمت، که در سه سطح زیر دیپلم، دیپلم و کاردانی، و کارشناسی و بالاتر انجام می‌پذیرد.

در این روند، معاونت تربیت و آموزش س.ع.س آجا در راستای رفع نیازهای یادشده و تأمین زیرساخت‌های لازم برای آموزش بهینه، روزآمد و کاربردی، و همسواباقانین و اختراعات موضوعه و ابلاغی در حوزه تربیت و آموزش، به‌ویژه نظام جامع تربیت و آموزش ساد کل نیروهای مسلح و ارتش، به بازنگری و تدوین متون آموزش عقیدتی-سیاسی در همه سطوح اقدام کرده است.

معاونت تربیت و آموزش آجا بر اساس تدبیر فرمانده معظم کل قوا مبنی بر استفاده از ظرفیت‌های پژوهشگاه امام صادق (ع) معاونت تربیت و آموزش س.ع.س آجا، به‌تهدیه سرفصل برای دوره‌های گوناگون آموزشی اقدام نمود و کار تدوین متون را به آن پژوهشگاه واگذار کرد. پس از بررسی و تصویب نهایی سرفصل‌ها در کمیته‌ای علمی مرکب از نمایندگان معاونت تربیت و آموزش آجا و کارشناسان پژوهشگاه، تدوین متن به نویسندگان واگذار شد. در طول دوره تدوین و نگارش، متخصصان موضوعی با عنوان ناظر علمی بر روند مرحله تدوین، نظارت و اشراف داشته است و بر ر طی دوره یادشده، ناظران سازمانی و نهایی نیز به نقد و اصلاح متن پرداخته و آن را تأیید کرده‌اند.

سازمان عقیدتی-سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران، در راستای اجرای نظام جامع تربیت و آموزش نیروهای مسلح در حوزه آموزش‌های عقیدتی-سیاسی، توجه خود را بر چند موضوع محوری متمرکز کرده است:

- آموزش قرآن (روخوانی، روان‌خوانی، ترجمه و مفاهیم، تفسیر)؛

- آموزش عقاید (توحید، عدل، نبوت، امامت، معاد)؛

- آموزش احکام؛

- آموزش اخلاق (اخلاق فردی، اجتماعی، سازمانی و...)

- آموزش مباحث سیاسی؛

- آموزش جهاد و دفاع؛

- آموزش تاریخ اسلام؛

- آموزش مدیریت اسلامی.

بدیهی است متن پیش روی، به دلیل محدودیت‌های ناشی از حجم و ساعت آموزش و تنوع موضوعات مرتبط، نمی‌تواند پاسخ‌گوی همه نیازها باشد؛ از این رو لازم است ستاد محترم:

۱. متن حاضر را اساس و مبنای آموزش‌ها قرار داده و با بیان شیوا و خلاقیت ناشی از شغل استادی، قسمت‌های آن را از منابع معتبر دیگر تکمیل کنند و نیازهای فراگیران را مرتفع سازند.

۲. درباره پرسش‌های مخاطبان، به‌مارچوب موضوعات آموزشی متن حاضر است، نهایت دقت و توجه را معمول دارند. ضمن پاسخ‌گویی به آن‌ها، موارد را به معاونت تربیت و آموزش س.ع.س. منعکس کنند تا در ویرایش و چاپ‌های بعدی، از آن‌ها بهره‌برداری شود؛

۳. فراگیران را به سمت فهم و درک مطالب، و نه حفظ آن‌ها هدایت کنند.
کتاب پیش رو با عنوان «اخلاق زندگی» در موضوع اخلاق اسلامی، رای دوره حین خدمت سطح ۳ تدوین شده است.

در پایان، معاونت تربیت و آموزش س.ع.س. آجا بر خود لازم می‌داند نهایت سپاس و امتنان خود را از نویسنده محترم این کتاب، جناب آقای حجت‌الاسلام والمسلمین مرتضی حبیبی سی‌سرا، ناظران محترم علمی، سازمانی و نهایی و دیگر

دست‌اندرکاران تدوین این متن، به‌ویژه مدیریت و مرکز تدوین متون آموزشی پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) اعلام نماید.

از استادان، فراگیران و مسئولان اجرایی آموزش درخواست می‌شود دیدگاه‌های ارزشمند و تجربه‌های ارزنده خود را درباره این متن، به یکی از روش‌های ذیل به این معاونت، ارسال کنند:

۱. تماس با معاونت تربیت و آموزش سازمان عقیدتی-سیاسی آجا؛ تلفن: ۸۴۱۰۸۱۳ - ۰۲۱؛ فکس: ۸۱۹۵۲۴۰۷ - ۰۲۱؛

۲. مداته نشانی: تهران، چهارراه قصر، سازمان عقیدتی-سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران، ساختمان شماره دو، معاونت تربیت و آموزش، مدیریت تهیه متون آموزشی.

معاونت تربیت و آموزش

سازمان عقیدتی-سیاسی آجا

رعایت موازنه اخلاقی، بی تردید موجب معنابخشی، شادکامی و موفقیت در زندگی خواهد شد. افزون بر این، لازم به یادسپاری است که آموزه‌های اخلاقی به شرایط یا احوان خاص مقلد نیستند و بهره‌مندی از آثار آن، منوط به کاربرست آن در همه ابعاد زندگی است. بنابراین با توجه به کاربرد گزاره‌های اخلاقی در ابعاد مختلف زندگی، ما شاهد شکل‌گیری چهار ساحت اخلاقی خواهیم بود: اخلاق فردی؛ اخلاق خانوادگی؛ اخلاق اجتماعی؛ اخلاق سازمانی.

رسالت نوشتار حاضر، توصیف و تبیین درس آموزه‌های اخلاقی در چهار ساحت یادشده است. نوشتار پیش‌روی در چهار بخش برای تحقق این رسالت تلاش کرده است: بخش اول که با عنوان «اخلاق فردی» سازمان‌یافته، مشتمل بر مباحثی چون «تقوا»، «تفکر»، «صبر»، «شکر» و «توکل» است. در این بخش، تلاش شده است که مباحث، بیشتر سمت‌وسوی خودسازی و اصلاح نفس داشته باشند؛ چراکه نخستین گام در اخلاق، خودشناسی و خودسازی است. خودسازی، پرورش اخلاق پسندیده و محو رذایل ناپسند، اساس رشد شخصیت هر فردی را تشکیل می‌دهد. بنابراین برای سلوک اخلاقی، پیش و بیش از هر چیز، نیازمند تقویت و تثبیت این بخش از اخلاق خواهیم بود.

بخش دوم با عنوان «اخلاق خانوادگی» از پنج درس تشکیل شده است که ذیل درس آموزه‌هایی چون «دوستی‌های پیش از ازدواج»، «ازدواج»، «والدین»، «خویشاوندان» و «آسیب‌شناسی روابط خانوادگی» قرار گرفته‌اند. تردیدی نیست

که اخلاق در خانه و خانواده، نقش بسزایی در رشد معنوی انسان دارد و می‌توان آن را به مثابه سکوی پرواز به سمت خدا و آماده‌سازی روحی فرد برای ورود به جامعه دانست. از این رو، در این بخش تلاش شده است که مباحث شایع اخلاقی، حول محور اخلاق خانوادگی یا اخلاق در خانواده بررسی شوند.

بخش سوم این نوشتار، به «اخلاق اجتماعی» اختصاص یافته است. در این بخش، مباحثی چون «سوءظن و حسن ظن»، «راست‌گویی و دروغ‌گویی»، «تکبر و تواضع»، «حسن معاشرت» و «مسئولیت‌پذیری و بی‌تفاوتی» ارائه خواهد شد. اخلاق اجتماعی عبارت است از: همه رفتارهای اختیاری فرد در برابر دیگران؛ چه این دیگران همسر، پدر، مادر، فرزندان یا خویشاوندان شخص باشند یا غیر خویشان؛ و چه این رفتار، رفتار انحصاری شخص باشد یا رفتار گروهی فرد، مانند رفتارهای اعضای یک حزب یا گروه خاص، برابر اشخاص یا گروه‌ها یا افراد دیگر.

اهمیت این بخش از آموزه‌های اخلاقی در حدی است که برخی اندیشمندان معتقدند تمام اصول اخلاقی، به مناسبات خاص اجتماعی انسان با دیگران بازگشت دارد؛ به طوری که اگر انسان جدا از یکدیگر می‌زیستند و هر فردی از وجود دیگران بی‌خبر می‌بود، اخلاق اساساً مفهومی نداشت! در این بخش نیز با توجه به نیازسنجی صورت گرفته از مخاطبان، کوشش شده تا با بازخوانی و بازکاوی مهم‌ترین مباحث اخلاق اجتماعی پیردازیم.

بخش چهارم و پایانی این کتاب که نام «اخلاق سازمانی» را بر خود نهاده، شامل چهار درس با عناوین «نظم و انضباط»، «امانت‌داری»، «مسئولیت‌پذیری» و «اطاعت‌پذیری» است. اخلاق سازمانی در یک تعریف عام، به معنای شایسته‌دستی از نادرست، و انجام درست و ترک نادرست در محیط کار است. در این بخش که با عنایت به مسئولیت‌های سازمانی تدوین یافته، تلاش شده است مهم‌ترین مباحث اخلاقی که باعث قوام و دوام یک سازمان می‌گردد، در قالبی مختصر و قلمی روان ارائه شود.

مرکز تدوین متون آموزشی

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)